

Reptes del verd urbà

La localitat madrilenya de Pozuelo de Alarcón ha estat la seu del XXXI Congrés Nacional de Parcs i Jardins Públics, celebrat durant la primera setmana de juny. El congrés, organitzat per l'AEPJP (Associació Espanyola de Parcs i Jardins Públics) i l'Ajuntament de Pozuelo de Alarcón, va reunir més de 400 experts sota el lema "Els espais verds en les ciutats del segle XXI". Les ponències i els debats van fer diverses aportacions al gran repte de com equilibrar les funcions ecològiques i socials en els parcs i jardins.

Els arbres viaris són importants corredors biològics

L'arquitectura del paisatge adquireix una gran rellevància com a disciplina que ha d'integrar aspectes tècnics amb la memòria col·lectiva d'un indret

L'elecció de Pozuelo de Alarcón per a la celebració del congrés no és fruit de l'atzar. Aquesta ciutat de l'entorn metropolità de Madrid té 115 m² de zona verda per habitant. Això es tradueix en prop de 1.000 hectàrees de zones verdes, 32 parcs urbans, 4 parcs periurbans, 5 zones forestals i més de 40 àrees enjardinades. Una realitat que els assistents al congrés han tingut ocasió de conèixer i que és també una bona mostra de la recuperació de la qualitat de vida de les ciutats espanyoles a través del verd urbà en els darrers 25 anys d'ajuntaments democràtics.

URBANISME I SOSTENIBILITAT

El congrés va agrupar la seva activitat en tres cicles de ponències. El primer es va centrar en l'ordenació urbanística orientada a

la sostenibilitat. Es tractava de veure de quina manera s'incorpora la preservació i la gestió del medi ambient en els plans urbanístics dels ajuntaments segons les recomanacions de les grans cimeres ambientals mundials, concretades en les Agendes 21 locals.

Aquest primer bloc va comptar amb ponents com l'arquitecta Elena Rocchi, del despatx d'arquitectura EMBT, que va parlar del planejament de les zones verdes a les ciutats residencials europees. El desenvolupament dels espais verds en la planificació urbanística va ser el tema escollit per Serge Kempenes, de l'IBGE (Institut Brussel·lenc per a la Gestió del Medi Ambient). Eduardo Rojo, director del Departament d'Urbanisme de la Universitat de Navarra, va triar un tema d'abast més ampli, sota el títol "La ciutat

verda". Va fer un repàs de tots els aspectes de l'aplicació de l'Agenda 21 i va parlar dels espais verds urbans com a ecosistemes en si mateixos i de la necessitat de gestionar-hi els cicles de l'aigua, de reconèixer i respectar el pas de les estacions i de tenir en compte la topografia i la climatologia en el disseny. En la seva intervenció també va destacar la importància d'elements com els horts urbans i, molt especialment, de la connectivitat entre diferents espais a través dels corredors biològics, que són perfectament possibles a les ciutats, com s'ha demostrat en el cas de l'"anella verda" de Vitòria, capital on Eduardo Rojo també treballa com a arquitecte de l'Oficina del Paisatge Urbà.

LLEURE I RESPECTE

El segon cicle de ponències es va orientar cap als elements urbans i de lleure a les zones verdes. Aquest àmbit de debat va ajudar a fer baixar el discurs d'un nivell tècnic i teòric cap a un de més concret, que es fa visible en el dia a dia. Evidentment, la peculiaritat del verd urbà és la seva exposició constant i massiva a l'ús social.

José Antonio Toribio, arquitecte municipal de l'Ajuntament de Jaén, va parlar sobre les activitats d'oci per a infants i gent gran en els parcs públics. Dario Manuetti, per la seva banda, va exposar el seu punt de vista sobre la sovint tensa convivència entre cultures juvenils urbanes i zones verdes, que, tot i la idea dominant respecte a aquest punt, ofereix grans possibilitats d'interacció en termes positius. Una altra intervenció especialment interessant, en aquest cas de Teresa Muñoz, tècnica de jardineria de

l'Ajuntament de Salt, va servir per copsar la importància del mobiliari urbà com a element d'identitat de les ciutats.

En aquest àmbit es va presentar una ponència signada col·lectivament pel Departament de Medi Ambient de Chiclana de la Frontera, a Cadis, que va aportar un dels elements clau per afrontar amb èxit la interacció societat-natura en el verd urbà. Aquest element és l'ús dels espais verds com a recurs per a l'educació ambiental. La finalitat última d'aquest ús es pot dividir en el coneixement de la natura i la valoració d'aquesta com a bé comú. Es tracta, en definitiva, de provocar una reflexió sobre les actituds que prenem respecte als espais verds, tant individualment com col·lectivament.

NOVES TENDÈNCIES

En el cicle final es va passar revista a les darreres innovacions en el disseny de les zones verdes tant a Espanya com a Europa. En aquest bloc va destacar la intervenció del doctor Henri Bava, arquitecte paisatgista i director de l'agència de projectes urbans Ter. El doctor Bava va dir que, quan el paisatge és reconegut i entès, es converteix en una eina que permet integrar i donar sentit a totes les lògiques de la ciutat i, especialment, de la seva perifèria. Henri Bava s'ha especialitzat en la seva pràctica professional en realitzacions d'avantguarda que donen suport a la seva teoria, com el parc d'unió entre Bad Oyenhausen i Löhne, a Alemanya, o el Parc Cristina Enea, a Sant Sebastià.

El cicle es va completar amb les intervencions de Fernando Palao, de l'Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Pozuelo de Alarcón, i de Cornelia Müller, arquitecta paisatgista de l'Institut de Mecànica Tècnica d'Aquisgrà, a Alemanya. El

Barcelona. Jardins Joan Bossa. El disseny ha donat gran importància al aprofitament de la topografia

En l'àmbit de l'oci es va constatar que ja no s'entén com la simple ocupació del temps lliure, sinó com un temps central i una necessitat bàsica

Barcelona. Parc de l'Oreneta. Aquest parc forestal connecta la ciutat amb la serra de Collserola

Es va passar revista a les darreres innovacions en el disseny de les zones verdes tant a Espanya com a Europa

primer va glossar l'estructura de les xarxes verdes de comunicació urbana en el cas de Pozuelo i la segona va parlar sobre la importància present i futura de l'art de la jardineria com una arquitectura urbana més.

LES CONCLUSIONS

Una de les idees que es van apuntar com a conclusió va ser la necessitat de disposar de criteris generals de gestió dels espais verds, que en cap cas s'han de convertir en coerció. Al contrari, els criteris ambientals que s'han d'aplicar s'han de basar en un profund estudi de cada cas en particular. És important la convivència entre aquests dos nivells. Pel que fa a l'oci, es va constatar que ja no s'entén com la simple ocupació del temps lliure, sinó com un temps central i una necessitat bàsica. Un element dissonant d'a-

PREMI PER A GIJÓN

L'AEPJP lliura anualment el Premi Alhambra. És un guardó que reconeix la millor tasca feta per les administracions en la planificació, creació i gestió dels parcs i jardins públics. Aquest any, el premi ha anat a Astúries, en concret, a la ciutat de Gijón, i va ser recollit per Dulce Gallego, regidora delegada de Medi Ambient i Política d'Igualtat de Gijón i presidenta del Jardí Botànic Atlàntic d'aquesta ciutat. La decisió d'atorgar aquest premi a Gijón va ser adoptada, per majoria absoluta, pels més de 400 experts que van participar en el XXXI Congrés Nacional de Parcs i Jardins Públics. L'Ajuntament de Gijón va defensar la seva candidatura amb una presentació de vídeo en què destacava les zones verdes de la ciutat, el verd en relació amb l'esport i els projectes de l'Arc Mediambiental i el Jardí Botànic Atlàntic.

quest conjunt és el vandalisme, que, com a problema universal, cal afrontar directament en tota la seva extensió i especificitat. L'educació i el voluntariat civil són eines útils en aquesta lluita.

Finalment, en els nous dissenys del verd urbà, l'arquitectura del paisatge adquireix una gran rellevància com a disciplina que ha d'integrar aspectes purament tècnics dels projectes amb altres que tinguin més a veure amb la imatge d'un indret en la memòria col·lectiva. Per altra banda, es va posar en relleu que el mobiliari urbà ha de proporcionar al ciutadà funcionalitat, racionalitat i emotivitat. A fi que tots els elements esmentats en aquestes conclusions tinguin una coordinació, es va apuntar la conveniència de crear un departament de paisatge urbà a cada ciutat, de manera que pugui aportar una visió global.

LA DIMENSIÓ INTERNACIONAL

Tot i ser una trobada d'àmbit espanyol, en aquest trenta-unè congrés va destacar la presència de Xile, a través de la ponència "El Santiago verde del bicentenario", presentada per l'arquitecta paisatgista Rosa Guzmán. El 2010, Xile celebra els dos-cents anys d'independència. Aprofitant aquesta efemèride, la capital del país s'ha marcat com a objectiu disposar de 5.000 hectàrees de noves zones verdes a la seva àrea metropolitana, donant prioritat als districtes més deprimits, que actualment tenen grans deficiències en aquest sentit. En aquest gran marc d'actuació se segueix un mètode de disseny participatiu, en què els paisatgistes dialoguen amb els futurs usuaris de les zones verdes.

En un altre àmbit, també de significació internacional, s'ha de recordar que el 2004 ha estat escollit per les Naciones Unidas com l'Any Internacional del Desert i la Desertificació. Aquest fet també va ser motiu de debat en el congrés, i s'ha destacat el desenvolupament i la sostenibilitat de parcs i jardins públics com una contribució més a la lluita contra la desertificació.

El XXXI Congrés Nacional de Parcs i Jardins Públics va concloure amb un sopar ofert als congressistes per l'AEPJP, durant el qual es va lliurar el Premi Alhambra. Així mateix, es va recordar als assistents la celebració del congrés de l'any que ve, que es farà a Almeria, del 8 al 12 de novembre. En aquest cas serà amb el lema "Planta-aigua-paisatge". ■

Albert Punsola